

SISÄLLYS

4

ESIPUHE

6

1. SUOMI NYKYÄÄN

8

2. SUOMALAISEN YHTEISKUNNAN KEHITYS

26

1. Autonominen Suomi

28

2. Itsenäinen Suomi

40

3. MINÄ JA YHTEISKUNTA

56

1. Yksilö yhteiskunnan jäsenenä

58

2. Kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet

68

3. Perhe

76

4. Vähemmistöt Suomessa

86

5. Maahanmuutto Suomessa

90

4. TURVALLISUUS

96

1. Perinteiset ja uudet turvallisuushat

98

2. Oma turvallisuus

102

3. Hätänumeroon 112 soittaminen

114

4. Maanpuolustus

120

5. KULUTTAMINEN

128

1. Kotitalouksien tulot ja menot

130

2. Pankin asiakkaana

140

3. Kuluttajansuoja

146

4. Asuminen

152

5. Kierrätys

158

6. KOULUTUS JA TYÖELÄMÄ **162**

1. Suomen koulutusjärjestelmä	164
2. Elinkeinot Suomessa	174
3. Työpaikan hakeminen	180
4. Työelämän pelisäännöt	186
5. Työturvallisuus	196
6. Työtekijöiden edunvalvonta	200
7. Harmaa talous	204
8. Yrittäminen	206

7. HYVINVOINTIVALTIO **212**

1. Yhteiskunnan tuki perheille	214
2. Aikuisen sosiaaliturva	220
3. Opiskelijan etuudet	224
4. Sosiaali- ja terveyspalvelut	230

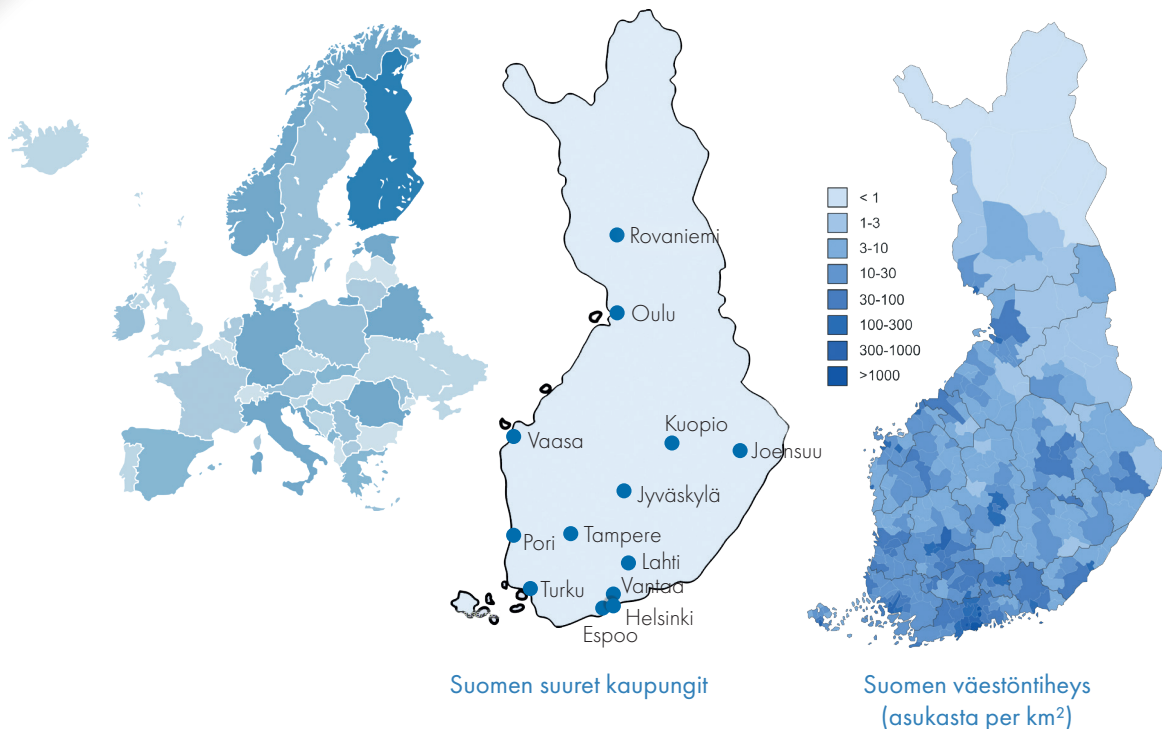
8. VAIKUTTAMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO **234**

1. Kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet	236
2. Viidet vaalit	242
3. Äänestäminen ja suhteellinen vaalitapa	246
4. Kuntien ja hyvinvointialueiden hallinto	250
5. Eduskunta päättää, hallitus toimeenpanee	254
6. Tasavallan presidentti	260
7. Suomi ja EU	266

9. OIKEUDENKÄYTTÖ SUOMESSA **270**

1. Poliisin toiminta Suomessa	272
2. Rikollisuus Suomessa	282
3. Rangaistukset	292
4. Tuomioistuimet	298

10. KIELEN RAKENNE **302**

Karttatehtävä Katso karttaa ja keskustele parin kanssa.

1. Missä Suomen kaupungeissa/kunnissa olet käynyt?
2. Missä kaupungeissa sinulla on ystäviä? Miten pitkä välimatka omasta asuinpaikasta on sinne? Kirjoita oheiseen taulukkoon.

Mistä					
Minne					
Etäisyys (km)					

3. Katso karttaa Suomen väestötiheydestä. Missä asuu paljon ihmisiä? Entä missä vähän?

2000-luvulla Suomen asutus on keskittynyt entisestään suuriin kaupunkeihin, ja varsinkin pääkaupunkiseutu on kasvanut nopeasti. Ilmakuva Espoosta.

MILLAINEN SUOMI ON NYKYÄÄN?

Suomen **pinta-ala** on yli 338 000 **neliökilometriä** (km²). Asukkaita on yli 5,6 miljoonaa ja **asukastiheys** noin 18 ihmistä per neliökilometri. **Valtaosa** suomalaisista asuu kaupungeissa. Suurin kaupunki on pääkaupunki Helsinki. Muita suuria kaupunkeja ovat esimerkiksi Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku ja Jyväskylä. Suomen **kansalliskielet** ovat suomi ja ruotsi, jotka ovat myös Suomen viralliset kielet. Noin 300 000 suomalaista puhuu äidinkielenään ruotsia. **Saamelaisia** asuu Suomessa noin 6000. He ovat Suomen **alkuperäiskansa**, eli he ovat asuneet Suomessa kauan ennen kuin Suomen valtion rajat määriteltiin. Heillä on **oikeus** käyttää omaa äidinkieltään kouluissa ja **virastoissa**. Lisäksi Suomessa asuu yli 370 000 ulkomaan kansalaista.

Suomen eduskunta kokoontuu eduskuntatalossa.

Suomi on **demokraattinen tasavalta**, ja Suomen **valtionpäämies** on presidentti. Suomen presidentti on Alexander Stubb, joka valittiin presidentiksi vuonna 2024. Suomessa **eduskunta** päättää maan asioista. **Kansalaiset** valitsevat eduskunnan. Suomi on Euroopan unionin (EU) jäsen, ja Suomen rahayksikkö on euro (€). Suomi on **puolustusliitto** Naton jäsen. Suomessa on 19 maakuntaa. Ahvenanmaa on ruotsinkielinen **maakunta**, jolla on **itsehallinto** ja oma lippu.

Suomessa on korkea **elintaso**. Suomalaisilla on hyvä koulutus, ja lähes kaikki suomalaiset ovat lukutaitoisia. Suomalaisista yli 70 % työskentelee **palveluammateissa** ja yli 20 % **teollisuudessa**. Alle 5 % saa elantonsa maa- ja **metsätaloudesta** ja kalastuksesta.

Suomessa asuu myös
maahanmuuttajia.
Viereisestä taulukosta näet
kansalaisuudet maittain.
Onko sinun kotimaasi
taulukossa?

Kansalaisuus	2021	2022	2023	2024
Viro	51 805	51 819	51 597	50 444
Ukraina	7 202	8 441	28 100	41 403
Venäjä	30 049	33 428	35 359	35 172
Kiina	11 405	12 297	14 020	15 687
Filippiinit	5 351	8 140	11 540	15 122
Intia	8 245	10 487	13 068	15 115
Irak	15 075	15 322	14 730	13 993
Vietnam	7 237	7 757	8 795	10 076
Afganistan	7 686	8 362	9 222	9 237
Bangladesh	2 819	3 880	6 272	8 668
Entinen Serbia ja Montenegro	5 432	6 528	7 934	8 594
Thaimaa	7 925	8 073	8 396	8 506
Turkki	6 079	6 733	7 422	8 290
Nepal	3 603	4 406	5 618	8 177
Sri Lanka	897	2 017	5 243	7 919
Muut	122 345	133 017	142 718	151 648
Tuntematon	1 826	1 694	1 628	1 732
Ilman kansalaisuutta	1 283	1 285	1 313	1 317
Ulkomaat yhteensä	296 264	323 686	372 973	411 100

Lähde: Tilastokeskus

Äidinkieli	2020	2021	2022	2023	2024
Kotimaiset kielet yhteensä	5 100 946	5 090 199	5 067 978	5 045 557	5 025 823
suomi	4 811 067	4 800 243	4 778 891	4 757 476	4 738 386
ruotsi	287 871	287 933	287 052	286 030	285 360
saame	2 008	2 023	2 035	2 051	2 077
Muut kielet	432 847	458 042	495 992	558 294	610 148
venäjä	84 190	87 552	93 535	99 606	102487
viro, eesti	49 551	50 232	50 318	50 202	49563
arabia	34 282	36 466	39 069	41 311	43534
englanti	23 433	25 638	29 448	33 796	36971
ukraina	5 961	7 278	8 761	26 519	38850
somali	22 794	23 656	24 647	25 654	26891
farsi, persia	15 105	16 432	18 097	20 421	22154
albania	12 664	13 830	15 576	17 779	19072
kiina	13 778	14 780	15 735	17 501	19264
kurdi	15 368	15 850	16 603	17 270	17953
Yhteensä	5 533 793	5 548 241	5 563 970	5 603 851	5 635 971

Suomessa yleisimmin puhutut kielet

Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne

Ikä	1917			2024			2070 ennuste		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
0–4	361 200	183 700	177 500	234 224	119 873	114 351	201 908	103 233	98 675
5–9	372 300	189 100	183 200	268 351	137 179	131 172	211 493	108 153	103 340
10–14	348 300	175 800	172 500	317 712	162 449	155 263	219 592	112 277	107 315
15–19	314 000	159 100	154 900	320 688	164 411	156 277	229 628	117 718	111 910
20–24	261 800	131 700	130 100	312 229	161 280	150 949	247 138	127 306	119 832
25–29	232 800	114 800	118 000	339 824	175 714	164 110	272 724	141 206	131 518
30–34	219 500	107 300	112 200	383 005	197 712	185 293	290 396	151 361	139 035
35–39	190 400	92 300	98 100	374 123	193 450	180 673	299 652	156 540	143 112
40–44	174 400	84 900	89 500	375 156	193 459	181 697	307 838	160 655	147 183
45–49	145 100	70 300	74 800	353 386	181 097	172 289	315 289	164 183	151 106
50–54	122 900	58 400	64 500	316 054	160 150	155 904	315 054	163 611	151 443
55–59	114 000	52 800	61 200	352 108	176 123	175 985	351 498	181 920	169 578
60–64	94 700	43 100	51 600	360 294	177 516	182 778	352 951	182 064	170 887
65–69	77 800	34 100	43 700	343 776	165 699	178 077	330 629	169 589	161 040
70–74	54 100	23 000	31 100	332 210	155 380	176 830	323 622	165 538	158 084
75–79	32 700	13 400	19 300	310 766	140 043	170 723	333 058	167 469	165 589
80–84	13 400	5 200	8 200	172 601	72 093	100 508	302 355	148 481	153 874
85–89	4 200	1 500	2 700	109 896	40 361	69 535	255 644	118 913	136 731
90–94	700	200	500	46 613	13 998	32 615	157 348	64 796	92 552
95–99				11 808	2 624	9 184	53 361	18 020	35 341
100–				1 147	161	986	9 075	2 560	6 515
Yhteensä	3 134 300	1 540 700	1 593 600	5 635 971	2 790 772	2 845 199	5 380 253	2 725 593	2 654 660

Väestön ikärakenne vuosina 1917 ja 2024 sekä ennuste vuodelle 2070.

Lähde: Tilastokeskus

pinta-ala

kertoo, kuinka iso jokin valtio on

neliökilometri

km² (alue, joka on 1 km x 1 km)

asukastiheys

kertoo, kuinka monta ihmistä asuu alueella per neliökilometri

valtaosa

suurin osa

kansalliskieli

valtion virallinen kieli, jota esimerkiksi viranomaiset käyttävät

saamelaiset

Suomen alkuperäiskansa

alkuperäiskansa

alueella ensimmäisenä asunut kansa

oikeus

lain antama oikeutus johonkin asiaan, esimerkiksi oman kielen käyttöön; lupa tehdä jotakin asiaa

virasto

paikka, jossa valtion ja kuntien työntekijä tekee työtään

demokraattinen**tasavalta**

valtio, jossa kansalla eli kansalaisilla on ylin (= korkein) poliittinen valta; kansa valitsee johtajat

demokratia

kansanvalta; hallintotapa, jossa kansa valitsee johtajat ja asioista päätetään äänestämällä

tasavalta

valtio, jossa on presidentti, jonka kansa on valinnut

valtionpäämies

presidentti, kuningas tai kuningatar

eduskunta

parlamentti; eduskunnassa on 200 kansanedustajaa, jotka kansa valitsee vaaleilla

kansalainen

henkilö, jolla on valtion kansalaisoikeudet

puolustusliitto

usean maan (vähintään kaksi valtiota) yhdessä järjestämä sotilaallinen puolustus; esimerkiksi Nato

maakunta

hallinnollinen alue, esimerkiksi Uusimaa

itsehallinto

maakunta (esimerkiksi Ahvenanmaa) tai kunta (esimerkiksi Helsinki) saa itse päättää omista asioista

elintaso

kuinka paljon yhteiskunta tarjoaa palveluita kansalaisille

palveluammatti

esimerkiksi myyjä, hoitaja ja opettaja

teollisuus

raaka-aineista valmistetaan tuotteita, esimerkiksi puusta huonekaluja

metsätalous

metsän hoitaminen, puun keräily ja kuljetus

1

Lue teksti *Millainen Suomi on nykyään?* ja ympyröi oikea vaihtoehto.

1. Suomi itsenäistyi

- a. vuonna 2017.
- b. vuonna 1945.
- c. vuonna 1917.

4. Suomen valtionpäämies on

- a. pääministeri
- b. presidentti.
- c. kuningas.

2. Suomen pinta-ala on noin

- a. 338 000 km².
- b. 338 000 km.
- c. 338 000 m².

5. Ahvenanmaa

- a. kuuluu Ruotsiin.
- b. on ruotsinkielinen maakunta.
- c. on itsenäinen valtio.

3. Suomessa on asukkaita noin

- a. 500 600.
- b. 5 600 000.
- c. 5 000 600.

6. Lähes kaikki suomalaiset

- a. työskentelevät teollisuudessa.
- b. osaavat lukea.
- c. viljelevät maata.

2

Valitse, ovatko väitteet oikein vai väärin. Korjaa väärät väitteet.

1. Ruotsin kieli on yksi Suomen kansalliskielistä.

oikein väärin

☐ ☐

2. Suomessa asuu yli 370 000 ulkomaalaista.

☐ ☐

3. Suomessa presidentti päättää maan asioista.

☐ ☐

4. Presidentti valitsee eduskunnan.

☐ ☐

5. Suomi kuuluu puolustusliitto Natoon.

☐ ☐

6. Suomi kuuluu Euroopan Unioniin.

☐ ☐

MAAHANMUUTTO

SUOMESSA

Kansainvälistyminen, pakolaisuus ja Neuvostoliiton hajoaminen ovat luoneet Suomeen uusia vähemmistöjä. **Maahanmuuttajien** osuus Suomen väestöstä on edelleen varsin pieni.

Ihmisiä muuttaa Suomeen monesta eri syystä. Osalla syynä on suomalainen **puoliso**, toiset taas muuttavat työn perässä tai paremman elämän toivossa. Helpointa maahanmuutto on Pohjoismaiden ja EU-maiden kansalaisilla, sillä he eivät tarvitse erillistä lupaa muutolle.

Osa maahanmuuttajista on **turvapaikanhakijoita**. He ovat **pakolaisia**, jotka hakevat Suomesta turvapaikkaa. Hakijalle myönnetään pysyvä lupa jäädä maahan, jos hän on lähtömaassaan vainottu **etnisyyden**, kansallisuuden, uskonnon tai poliittisen mielipiteen takia. Suomi on luvannut joka vuosi antaa turvapaikan tietylle määrälle pakolaisleirien asukkaita. Heitä kutsutaan **kiintiöpakolaisiksi**.

Maahanmuutto lisää erilaisten kielten ja kulttuurien määrää Suomessa. Sekä kantaväestön että maahanmuuttajien pitää sopeutua uusiin tilanteisiin. **Monikulttuurisuus** vaatii erilaisten tapojen ymmärtämistä. Toisten kulttuuria tulee myös kunnioittaa. **Rasismi** ja ennakkoluulot vähenevät, kun tutustutaan toisesta kulttuurista tulleisiin ihmisiin.

SANASTO

maahanmuutto

kun henkilö muuttaa toiseen maahan asumaan

kansainvälistyminen

yhteyksien lisääntyminen eri maiden välillä

maahanmuuttaja

henkilö, joka muuttaa asumaan johonkin toiseen maahan

puoliso

aviomies tai vaimo

turvapaikanhakija

ulkomaalainen henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta

pakolainen

henkilö, joka pakenee kotimaastaan, koska häntä vainotaan siellä

etnisyys

ryhmän alkuperä, kulttuuri, tavat, uskonto, kieli ja fyysiset erityispiirteet

kiintiöpakolainen

henkilö, jolle YK on antanut pakolaisen aseman, ja jonka jokin valtio on luvannut ottaa vastaan

monikulttuurisuus

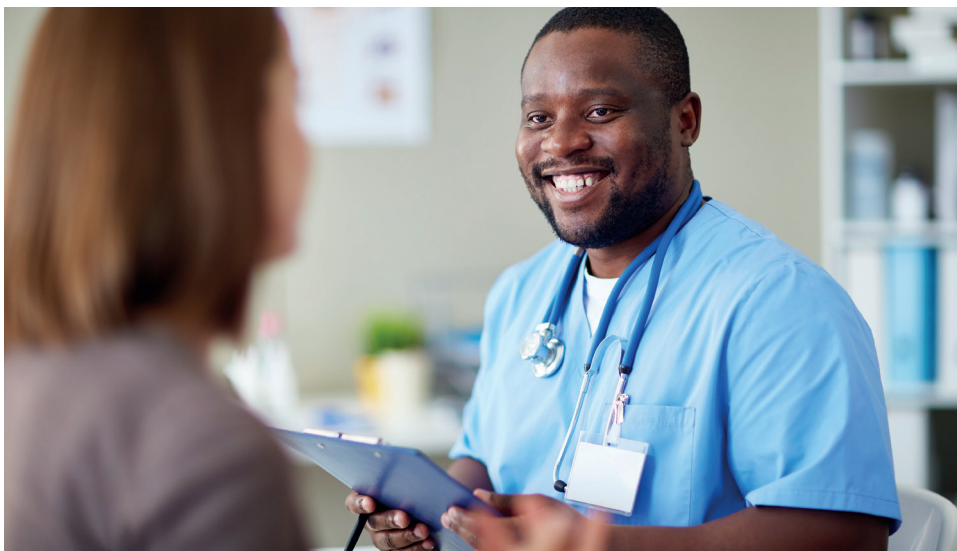
johonkin sisältyy monta eri kulttuuria

rasismi

etniseen syntyperään perustuva syrjintä

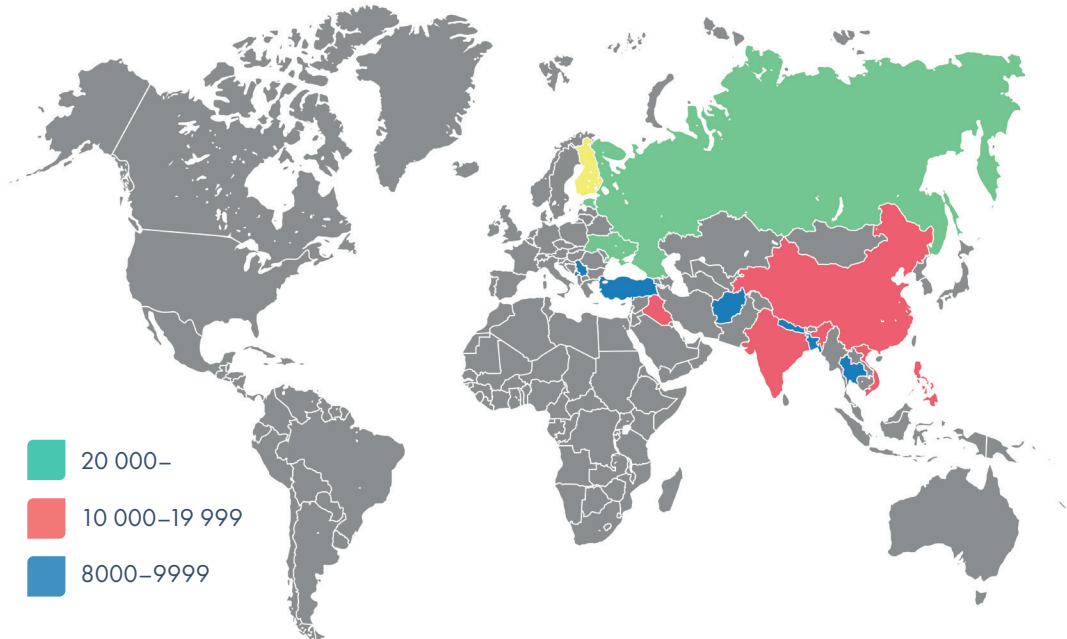
A. Lue teksti *Maahanmuutto Suomessa* ja ympyröi yksi tai useampi oikea vaihtoehto.

- 1.** Ihmisiä muuttaa pääasiassa Suomeen, koska he
 - a.** ovat solmineet avioliiton suomalaisen kanssa.
 - b.** haluavat työskennellä tai opiskella maassa.
 - c.** haluavat oppia suomen kielen.
- 2.** Pohjoismaista ja EU-maista kotoisin olevat ihmiset voivat muuttaa Suomeen
 - a.** kun ovat saaneet muuttoluvan.
 - b.** ilman erillistä lupaa.
 - c.** vain avioliiton kautta.
- 3.** Pakolainen saa pysyvän luvan jäädä Suomeen,
 - a.** jos hänellä on varallisuutta.
 - b.** jos hän on kristitty.
 - c.** jos häntä vainotaan kotimaassaan.
- 4.** Maahanmuuton myötä
 - a.** Suomesta tulee entistä monikulttuurisempi.
 - b.** kaikki Suomen lait muuttuvat.
 - c.** Suomessa puhutaan yhä useampia kieliä.
- 5.** Toisiin kulttuureihin tutustuminen
 - a.** on järkevää maahanmuuton lisääntyessä.
 - b.** lisää rasismia ja ennakkoluuloja.
 - c.** vähentää ennakkoluuloja.

Tarkastelkaa tilastoja ja tutkikaa karttaa. Keskustelkaa sitten ryhmissä seuraavista kysymyksistä.

1. Minkä maan kansalaisia asuu Suomessa eniten? Pohtikaa, miksi juuri näistä maista on muutettu paljon Suomeen.
2. Mitä yleisiä syitä voi olla maahanmuutolle?

Kartta kuvaa, mistä maista Suomessa vakituisesti asuvat ulkomaalaiset ovat kotoisin. Esimerkiksi vihreiltä alueilta kotoisin olevia ihmisiä on yli 20 000.

Suomessa vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset 2024.

Afganistan	9237	Kiina	15 687	Turkki	8290
Bangladesh	8668	Nepal	8177	Ukraina	41 403
Filippiinit	15 122	Entinen Serbia ja Montenegro	8594	Venäjä	35 172
Intia	15 115	Sri Lanka	7919	Vietnam	10 076
Irak	13 993	Thaimaa	8506	Viro	50 444

Suomessa on yleinen ja **yhtäläinen äänioikeus**. Yleinen äänioikeus tarkoittaa, että jokainen täysi-ikäinen Suomen kansalainen saa äänestää. Yhtäläinen äänioikeus tarkoittaa, jokaisella on yksi samanarvoinen ääni. Äänioikeuttaan suomalaiset voivat käyttää viisissä eri vaaleissa, joissa ehdokkaita voivat asettaa puolueet ja **valitsijayhdistykset**.

Kuntavaalit (1) järjestetään joka neljäs vuosi. Niissä valitaan jäsenet **kunnanvaltuustoihin**, jotka ovat kuntien ylimmät päättävät elimet. Valittavien jäsenten määrä riippuu kunnan asukasluvusta. Kuntavaaleissa voivat äänestää kaikki kunnassa vakituisesti asuvat Suomen, Pohjoismaiden ja EU-maiden kansalaiset, sekä kaikki yli 18-vuotiaat maahanmuuttajat, jotka ovat asuneet viimeiset kaksi vuotta yhtäjaksoisesti Suomessa.

Aluevaalit (2) on uusi tulokas Suomen vaalien joukossa. Niissä valitaan edustajat hyvinvointialueiden **aluevaltuustoihin**. Äänioikeuden perusteet ovat aluevaaleissa samat kuin kuntavaaleissa.

Myös eduskuntavaalit (3) pidetään neljän vuoden välein. Niissä valitaan 200 kansanedustajaa Suomen eduskuntaan tekemään koko Suomea koskevia päätöksiä. Eduskuntavaaleissa maa on jaettu 13 **vaalipiiriin**. Äänestäjä voi äänestää vain oman vaalipiirinsä ehdokasta. Eduskuntavaaleissa äänioikeus on vain Suomen kansalaisilla.

Presidentinvaalit (4) järjestetään kuuden vuoden välein. Silloin valitaan Suomen tasavallan presidentti. Presidentinvaaleissa koko maa on vaalipiirinä, ja äänioikeutettuja ovat Suomen kansalaiset. Presidentinvaali on kaksivaiheinen suora kansanvaali. Suora kansanvaali tarkoittaa, että äänestäjät äänestävät suoraan presidenttiehdokasta. Kaksivaiheisuus puolestaan tarkoittaa sitä, että jos kukaan

ehdokkaista ei ensimmäisellä kierroksella saa yli puolta annetuista äänistä, järjestetään toinen kierros kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan kesken.

Joka viides vuosi järjestettävissä europarlamenttivaaleissa (5) valitaan 15 edustajaa **europarlamenttiin**. Näissäkin vaaleissa vaalipiirinä on koko maa. **Äänioikeutettuja** ovat kaikki Suomessa vakituisesti asuvat EU-kansalaiset.

Vaalit	Kuinka usein?	Mitä valitaan?	Kenellä on äänioikeus?
Kuntavaalit	joka 4. vuosi	edustajat kunnanvaltuustoihin	1. kaikilla kunnassa vakituisesti asuvilla Suomen, Pohjoismaiden ja EU-maiden kansalaisilla 2. muiden valtioiden kansalaisilla, jotka ovat asuneet vähintään kaksi vuotta Suomessa
Aluevaalit	joka 4. vuosi	edustajat hyvinvointialueiden aluevaltuustoihin	samoilla ihmisillä kuin kuntavaaleissa
Eduskuntavaalit	joka 4. vuosi	200 kansanedustajaa eduskuntaan	Suomen kansalaisilla
Presidentinvaalit	joka 6. vuosi	presidentti	Suomen kansalaisilla
Europarlamentti-vaalit	joka 5. vuosi	15 edustajaa europarlamenttiin	kaikilla Suomessa asuvilla EU-kansalaisilla

**yhtäläinen
äänioikeus**

kaikilla on yksi samanarvoinen ääni

valitsijayhdistys

yhdistys, joka voi vaaleissa asettaa puolueiden ulkopuolisia ehdokkaita

kunnanvaltuusto

kunnan ylin päättävä elin

aluevaltuusto

hyvinvointialueen ylin päättävä elin

vaalipiiri

alue, jonka ehdokkaita voi äänestää vaaleissa

europarlamentti

Euroopan unionin päättävä elin

äänioikeutettu

henkilö, jolla on oikeus äänestää vaaleissa

1**Lue teksti *Viidet vaalit* ja vastaa kysymyksiin.**

1. Missä vaaleissa valitaan 200 kansanedustajaa?

2. Missä vaaleissa vaalipiirinä on koko maa?

3. Missä vaaleissa saavat äänestää myös Suomessa asuvat EU-kansalaiset?

4. Missä vaaleissa saavat äänestää myös vähintään kaksi vuotta Suomessa asuneet Norjan kansalaiset?

5. Missä vaaleissa Suomi on jaettu 13 vaalipiiriin?

6. Missä vaaleissa saavat äänestää vain Suomen kansalaiset?

KUNTIEN JA HYVINVOINTIALUEIDEN HALLINTO

Suomessa kunnilla on itsehallinto, mikä tarkoittaa, että ne saavat itse päättää monista asioistaan. Kuntien tehtävät kuitenkin määritellään laissa, ja ne ovat velvollisia järjestämään kuntalaisille tiettyjä palveluja, esimerkiksi maksuttoman perusopetuksen ja työvoimapalvelut. Kunnan palvelut tuotetaan verovaroin ja valtion maksamilla avustuksilla. Kunnilla voi olla myös omaa **liiketoimintaa**.

Tärkeimmät kuntaa koskevat päätökset tekee kunnanvaltuusto, jonka jäsenet valitaan kuntavaaleissa joka neljäs vuosi. Valtuusto muun muassa päättää siitä, kuinka kunnan verovaroja käytetään. Se valitsee myös jäsenet kunnan muihin **toimielimiin**, kuten **kunnanhallitukseen** ja **lautakuntiin**.

Kunnanhallitus valmistelee asioita kunnanvaltuuston päätöksiä varten. Sen tehtävänä on myös huolehtia päätösten toimeenpanosta ja valvoa kunnan etua. Kunnanhallituksen toimikausi on kaksi vuotta.

Valtuuston ja hallituksen lisäksi kunnissa toimii erilaisia lautakuntia, jotka ovat erikoistuneet tiettyihin **toimialoihin**. Esimerkiksi kouluja koskevia asioita käsittelee sivistyslautakunta, kun taas liikuntapaikat kuuluvat liikuntalautakunnan toimialueeseen. Lautakuntien toimikausi on neljä vuotta.

Kunnan hallintoa ja taloudenhoitoa johtaa kunnanjohtaja, jonka kunnanvaltuusto valitsee virkaan. Valtuusto päättää myös siitä, kuinka pitkäksi aikaa kunnanjohtaja nimitetään. Kunnanjohtajan tärkein tehtävä on laatia jokavuotinen **budjettiesitys** valtuuston päätettäväksi.

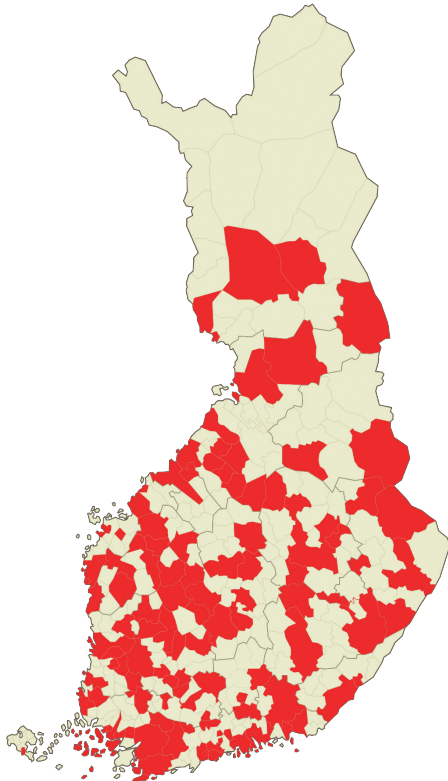
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä pelastustoimi on siirretty kunnilta hyvinvointialueille. Ne muodostuvat pääosin maakunnista. Suurin maakunnista eli Uusimaa on jaettu neljään hyvinvointialueeseen. Helsinki ja Ahvenmaan maakunta eivät muodosta hyvinvointialuetta. Ne hoitavat itse hyvinvointialueille kuuluvat palvelut.

Hyvinvointialueita johtaa vaaleilla valittu aluevaltuusto, joka käyttää ylintä päätösvaltaa ja vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta. Aluevaltuusto nimittää jäsenet aluehallitukseen ja muihin toimielimiin sekä valitsee hyvinvointialuejohtajan.

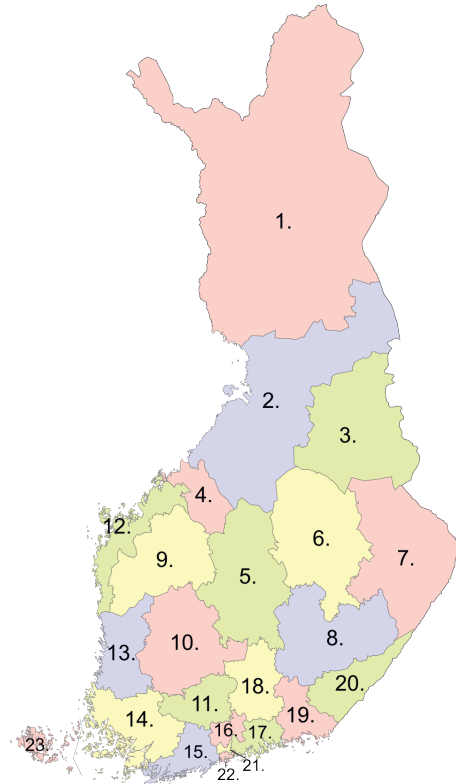
Aluehallitus johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta. Hyvinvointialuejohtaja toimii aluehallituksen alaisena.

Hyvinvointialueen tehtäviin kuuluvat:

- perusterveydenhuolto
- erikoissairaanhoido
- sosiaalihuolto
- lasten, nuorten ja perheiden palvelut
- työikäisten palvelut
- mielenterveys- ja päihdepalvelut
- vammaispalvelut
- oppilashuolto
- pelastustoimi ja ensihoito

Punaisella merkittynä Suomen kaupungit.

Suomen hyvinvointialueet.

liiketoiminta

ammattimainen kaupallinen tai teollinen toiminta; tarkoitus on tuottaa rahaa ja ylläpitää toimintaa

toimielin

jonkin yhteisön asioita hoitava tai sen puolesta toimiva elin

kunnanhallitus

kunnan hallintoelin, joka valmistelee ja toimeenpanee kunnanvaltuuston päätökset

lautakunta

kunnan luottamuselin, joka valmistelee valtuustolle toimialaansa kuuluvia asioita

toimiala

erikoisala, jolla jokin toimii

budjettiesitys

esitys siitä, kuinka kunnan, valtion tms. rahat käytetään; esitys tulo- ja menoarvioksi

aluehallintovirasto

AVI; virasto, joka hoitaa lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueellaan

elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus

ELY-keskus; valtionhallinnon alueellinen elin, joka toimeenpanee päätöksiä

maakuntahallitus

maakunnan ylin toimeenpaneva elin

1

Lue teksti *Kuntien ja hyvinvointialueiden hallinto* ja vastaa kysymyksiin.

1. Mitä tarkoittaa, että kunnilla on itsehallinto?

2. Miten kunnanvaltuuston jäsenet valitaan?

3. Mitä tehtäviä kunnanvaltuustolla on?

4. Kuka valitsee kunnanhallituksen jäsenet?

5. Mitä tehtäviä kunnanhallituksella on?

6. Mitä tekevät lautakunnat?

7. Mitä kunnanjohtaja tekee?

2

Etsi seuraavat tiedot kotikunnastasi.

1. Kuka on kunnanjohtaja? _____

2. Kuinka monta valtuutettua on kunnanvaltuustossa?

3. Kuka on kunnanvaltuuston puheenjohtaja?

4. Kuka on kunnanhallituksen puheenjohtaja?

5. Kuinka suuri on kunnan veroprosentti? _____